

לו. אסור להשמיע קול בדרך שיר או לפי קצב אף בלי עזרת כלי, על-ידי כל פעולה שהאדם עושה באחד מאיברי גופו, כגון על-ידי מחיאת כפיים... **אם לא בשמחה של מצוה או בשינוי**, שלא כפי שרגילים לעשות בימי החול...

9. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ביצה פרק ה הלכה ב ולא מרקדין: ר' ירמיה ר' זעירה בשם רב חונה קיפוף עוקר שתי רגליו כאחת ריקוד **עוקר אחת ומניח אחת**.

10. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן ק בהא דאין... מרקדין אם יש להתיר כתוס'... הנה **לכאורה דברי התוס' תמוהין** אף אם נימא שבימיהן היו בקיאים לעשות כלי שיר יותר מבה"ז, דהא עכ"פ מאחר שנאסר **במנין** אין להתיר אף שכל הטעם בטל כדאיתא בביצה בדף ה', וכ"ש הכא שגם **בימינו** הא איכא גם מי שבקיאים לעשות כלי שיר שאין להתבטל מה שנאסר... ונראה לע"ד שהטעם הוא **דנחשבה כלא פשטה הגזירה** אף שכבר פשטה בימיהם אבל כיון שעכשיו נשתנה מכפי שהיה בימיהם שנסתלק הטעם לא נחשב מה שפשטה בעת שהיה הטעם לפשטה גם עכשיו כשליכא הטעם. ואף שמ"מ הרי צריכין למנות ולבטל, יש לומר **דכיון שידוע שכל החכמים שבעולם היו מסכימין להתיר מאחר שעוברין**, וכדחזינן שאף כשהיה הטעם אמרו שלא למחות כדי שיהיו רק שוגגין ולא מזידין **ידעינן מזה שאם היה אפשר לבטל התקנה ולא יהיה כלל איסור היו ודאי רוצין בזה** רק שאז שהיה הטעם לא היו יכולין לבטל משום שכבר פשטה, ולכן כשנסתלק הטעם שלא נחשב כפשטה גם עכשיו שאפשר לבטל כשהיו נמנין ומסכימין **נחשב כנתקבצו החכמים ונמנו ודנו להסכים להתיר**... זהו מה שנראה לתרץ שיטת התוס' והרמ"א שכתב שנהגו להקל. אבל כיון שהמחבר פליג וטעם התוס' אינו ברור היה **מן הראוי להחמיר** לכה"פ לבעלי נפש אבל לדינא הא חזינן שמקילין.

11. ערוך השולחן אורח חיים סימן שלט סעיף ח - וכתב רבינו הרמ"א... והדברים מתמיהים חדא דקשירת נימי הכנור שכיחא טובא וכן לגלגלה על היתידות והיינו שמגלגלין היתד עד שתשוב הנימא להיות כנכון... ועוד דחלילה לבטל שבות דרבנן מפני טעמים כאלו:

סעיף ט - ולענ"ד נראה טעם פשוט דסיפוק וריקוד שלנו לא נאסרה מעולם דבזמן חז"ל היה זה בעת שמזמרים בכלי שיר והיו מטפחים ומספקים ומרקדין **ע"פ סדר השיר** וכן משמע בירושלמי אבל עכשיו אין זה כלל בעת שמזמרים בכלי שיר אלא בעת ששוררים בפה שירי שמחה מטפחים כף אל כף **טיפוח בעלמא ולא ע"פ סדרי השיר** והך דסיפוק כף על ירך לא נודע לנו כלל וגם הריקוד בעת השמחה אינו כריקוד שלהם בסדר כריקודי נשים אלא מרקדים בלא סדרים **ואין כאן גדר שמא יתקן כלי שיר דאין להם שייכות זה לזה כלל ולא על זה גזרו חכמים**... וכמה פעמים ראינו שגדולים מטפחים בידם בעת שמחה...

12. שו"ת מנחת אלעזר חלק א סימן כט ע"ד שאלתך מאין ההיתר לחסידים ואנשי מעשה שמרקדין ומספקין בשמחות ורננים לה' בשבתות ויו"ט... שנהגו רבותינו הקדושים הגאונים אשר בזכותם אנו חיים והחסידים התלמידים הבאים אחריהם כיון שבמהרי"ק הנז' בשם רבינו האי מתיר לכבוד התורה בש"ת אף שהוא משום שבות... וא"כ שוב י"ל גם בכל שמחת יום טוב ריקודין וסיפוקין (בלא כלי) מותר ומה דלא חשיב לה במתני' ביצה הנז' אף לסרך מצוה י"ל **כיון שאינו מצוה לכל אדם רק למי שבווער בקרב רשפי אש שלהבת ה' שמחת יום טוב אשר הנחילנו אבל לא לכל אדם** הוא טירחא

1. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לו:

משנה... ולא מטפחין, ולא מספקין, ולא מרקדין... גמרא... ולא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין - גזרה שמא יתקן כלי שיר... MISHNA [One may not...] **nor clap his hands together, nor clap his hand on the thigh, nor dance. GEMARA Nor clap one's hands together, nor clap his hand on the thigh, nor dance:** All of these are prohibited due to a decree that was made **lest one assemble or put together a musical instrument to accompany his clapping or dancing.**

2. רש"י מסכת ביצה דף לו:

ואין מרקדין - ברגל, וכולן לשמחה ולשיר, ובגמרא מפרש: גזרה שמא יתקן **כנגדן** כלי שיר, דקא עביד מנא.

3. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ל.

אמר ליה רבא בר רב חנין לאביי: תנן, אין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדין, והאידנא דקא חזינן דעבדן הכי, ולא אמרינן להו ולא מידי... הנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין.

Rava bar Rav Hānin said to Abaye: We learned in a mishna: The Rabbis decreed that one may not clap, nor strike a hand on his thigh, nor dance on a Festival, lest he come to repair musical instruments. But nowadays we see that women do so, and yet we do not say anything to them... with regard to clapping and dancing, **leave the Jews alone; it is better that they be unwitting sinners and not be intentional sinners.**

4. תוספות מסכת ביצה דף ל.

תנן אין מטפחין ואין מרקדין - פרש"י שמא יתקן כלי שיר ומיהו **לדידן שרי** דדוקא בימיהן שהיו בקיאים לעשות כלי שיר שייך למגזר אבל לדידן **אין אנו בקיאים לעשות כלי שיר ולא שייך למגזר**.

5. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת סימן שלט סעיף ג

אין מטפחין להכות כף אל כף, ולא מספקין להכות כף על ירך, ולא מרקדין, גזירה שמא יתקן כלי שיר... **ולספק כלאחר יד, מותר**. הגה: והא דמספקין ומרקדין האידנא ולא מחינן בהו משום **דמוטב שיהיו שוגגין** וכו'. וי"א דבזמן הזה **הכל שרי**, דאין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר וליכא למגזר שמא יתקן כלי שיר דמלתא דלא שכיח הוא **ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל** (תוספות).

6. משנה ברורה סימן שלט

(ח) ולא מרקדין - וביום שמחת תורה מותר לרקד בשעה שאומרים קילוסים דתורה **משום כבוד התורה** כיון דלית בזה אלא משום שבות אבל בשאר שמחה של מצוה כגון **בנשואין אפ"ה אסור** וגם לכבוד התורה אין כדאי להתיר אלא טיפוח וריקוד ולא קשקוש בפעמונים וזגים וכ"ש שאר כלי שיר דאסור: (י) להקל בכל - האי להקל בכל קאי על טיפוח וסיפוק וריקוד ולא על שאר דברים הנזכרים בסעיף זה ואפילו בטיפוח וריקוד **אין כדאי להניח המנהג שלא במקום מצוה** אלא משום הנח להם וכו'.

7. שמירת שבת כהלכתה פרק טז

מב. אין לרקוד, אבל יש להקל בשמחה של מצוה. מג. אין למחוא כפיים, אם לא בשמחה של מצוה או שלא כפי שרגיל לעשות בימי החול, כגון שיקיש בידו האחת על גב היד השניה.

8. שמירת שבת כהלכתה פרק ח

לה... אסור לדפוק על השלחן **בקצב מסויים** בשעת שירה, לא בכלי ולא ביד, וגם אין להכות ברגל על הרצפה כדי להנעים את השירה.

ויו"ט מתוך אהבת ה' שהנחילנו שבתות ומועדים והיו השמחה בהקב"ה נמי מותר, דמה לי אם שמח בשעה שאומר קילוסין להתורה ושמח בהקב"ה שנתן התורה ומה לי אם שמח בהקב"ה שנתן לנו קדושת שבת ויו"ט ושאר מצות וזה פשוט וברור... ריקוד זה שמתעורר האדם לרקוד מחמת שבווער בקרבו שלהבת ה' אין ביד האדם למנוע שלא נתעורר ואף אינו רשאי לכבות שלהבת ה', וכיון שלא יכלו לגזור על מי שבווער בקרבו שלהבת ה' ואין אדם יכל להבחין בין מי שבווער בקרבו למי שאינו בגדר זה **ודאי לא גזרו על שום אדם כל שרוקד בשמחה שיכולה להיות מחמת אהבת השם** ודו"ק... ואם כבודו לי שומע הייתי מיעץ לו שיפרסם ברבים שחוזר בו ממ"ש בספרו שלמעשה אין להורות להקל בזה פן ח"ו יכווה ברותחין מאחר שנגע באש שלהבת להתבטל החסידות שהמהרהר אחריהם כמהרהר אחרי השכינה.

15. שו"ת יחיה דעת חלק ב סימן נח שאלה: האם יש מקום להתיר בזמן הזה מחיאות כפים וריקודים בשבת? תשובה: שנינו במשנה... אין מרקדים... דעת רבותינו הפוסקים לאסור גם בזמן הזה, שהרי **גם בזמנינו האומנים הבקיאים לנגן בכלי שיר יודעים לתקן מיתרים של כנורות שנפסקו**, ויש בזה איסור מן התורה... ובלאו הכי הרי הלכה רווחת (בביצה ה.) **שכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו. ואף על פי שנתבטל הטעם לא בטלה הגזירה**... הנה מן בשלחן ערוך פסק... וכתב על זה הרמ"א... ונראה שלפי טעמו הראשון יש לאסור טיפוח וריקוד **גם בזמנינו**, ואם יש ספק בדבר שמא ישמעו לנו אם נוכיח אותם, אז יש להודיעם האיסור כדי להפרישם ולמונעם ממנו... אך לפי הטעם השני שכתב הרמ"א הנ"ל, אפילו אם יש ספק שיקבלו ממנו אינו צריך להוכיחם כיון שיש להם על מה שיסמוכו... וראיתי להגאון רבי יחיאל מיכל אפשטיין בערוך השלחן... ודבריו אינם אלא **דברי נביאות**, כי מי גילה לו רז זה שבזמננו היו מטפחים ומרקדים רק עם כלי שיר, ולא עם שירה בפה כמו בזמנינו, ועוד **שגם בזמן הזה על פי הרוב מחיאות כפים נעשות על פי קצב הנגינה והשירה בפה**. ועדיין יש לחוש שמא יתקן כלי שיר לנגן בו עם השירה שבפה להגדיל השמחה... ואמנם... בשו"ת מנחת אלעזר... **אלא על מי שמתלהב ברשפי אש שלהבת ה'**... ומכ"ש שאנו הולכים אחר הוראות הרמ"א... והנה מה שנשמך על דברי הרמ"א, כבר ביארנו שאין הרמ"א סומך על זה להלכה, מאחר שבסתם כתב להחמיר, וסתם ויש הלכה כסתם. ובאמת אפילו אם נאמר שלגבי החסידים נחשב כשמחה של מצוה, אין מקום להתיר טיפוח וריקוד, שאין זה עדיף משמחת חתן וכלה... ומכל מקום נראה שהליכה במחול סביב עם שירות ותשבחות, **אין זה בכלל ריקוד שאסרו חז"ל... וכיון לזה גם כן בשו"ת דבר יהושע**... ודו"ק. בסיכום: **אין להתיר בכלל מחיאות כפים וריקוד בשבת**, משום גזירה שמא יבוא לתקן כלי שיר, ובייחוד לנו הספרדים ועדות המזרח אשר קבלנו עלינו הוראות מן השלחן ערוך שפסק בסכינא חריפא לאסור טיפוח וריקוד אף בזמן הזה. וכן המנהג פשוט בגלילותינו לאסור. ואם יש מי שמיקל בזה לטפח ולרקוד בשבת, ראוי להעיר למוסר אזנו ולהודיעו שזהו נגד ההלכה, ודברי חכמים בנחת נשמעים. ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

16. אז נדברו, חלק יג, סימן יד ג) לזמר בדפיקת הידים על השולחן או ע"י כלים אסור, ולהכות בידים כלאחר יד מותר... ולספק כלאחר יד מותר, ומחיאית כפיים **בשעת נאום מותר** בכל ענין כיון שאין מכוון כלל לשיר.

ואינו שמחה של מצוה אם אין חושק לה... אבל זהו אינו רק ליחידי סגולה וחכמי ישראל כמ"ש הרמב"ם בלשונו בסוף ה' לולב (ח"ד-טו) מצוה להרבות בשמחה זו ולא הי' עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה אלא גדולי חכמים ישראל וראשי הישיבות וסנהדרין והחסידים וזקנים ואנשי מעשה הם שהי' מרקדין ומספקין ומנגנין וכו'... ומי לב הנלבב רואה קדושת לשונו בדברים האלו ויבין היטב דרך רבותינו הקדושים וגם הבאים אחריהם לפזז ולכרכר ולרקד לשמוח באהבת ה' בשבתות ויו"ט ואין להרהר אחריהם ח"ו... וכ"ש לדידן האשכנזים היוצאים ביד רמ"א דפסקין כהתוס' דאין בקיאין בזמנינו לעשות כלי שיר וליכא שבות כנז' א"כ בודאי **ראוי ההיתר לרקד ולספק בכל עוז כנז' (בלי כלי)**.

13. שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן כב (ה) כי מן האמור תשובה מוצאת גם למ"ש הגאון ממונקאטש... ולפעד"נ שלמעשה אין להורות להקל בזה. **דאף אי יהיבנא ליה כל דיליה דלגבי חסידים הוי כשמחה של מצוה, מ"מ לא עדיף משמחת חתן וכלה, ומבואר בש"ע הגר"ז (סי' שלט סק"ב), שאסור לרקד אפי' בנישואין, ורק בשמחת התורה התירו לכבוד התורה. ע"ש... וא"כ הריקוד בשבת לא חשיב במקום מצוה**... ע"כ החרדים לדבר ה' יקבלו שכר על הפרישה. **ויקיימו מצות שמחה ביו"ט בשיר בפה**...

14. דבר יהושע, חלק ב, סימן מב לכבוד הגאון המפורסם הרב עובדי' יוסף שליט"א... ד) בסי' כ"ב אות ה' הטיל דופי בגדולי החסידות כאילו הם מקילים בדבר שאין להורות להקל ח"ו אע"פ שהיום כבר באו גם המתנגדים לידי הכרה **שגדולי החסידות היו גדולים בתורה ויראה לא פחות** מאותן הגדולים אשר מעת"ר נשען עליהם ואצ"ל מגדולי דורינו והמפורסמות א"צ ראי' ואם אין אנו יודעים טעמם ונימוקם יש לתלות החסרון דעת בנו, ולא לבטל דעתם ולומר שאין להורות להקל כמותם... לפי שבאמת אין כאן שום קולא והיתר גמור הוא כמו שביאר בתשו' מנח"א שהביא מעת"ר. אלא שמעת"ר במחכ"ג לא ירד לסוף דעתו וחשב דרקידת החסידים היא משום שרוצים להרבות במצות שמחת יו"ט ועל כן קשיא לי מ"ש ממצות לשמח חתן וכלה דאסור וכן מהא דאיכא למ"ד דבשבת אין מצות שמחה... וכן דקדק המנח"א לומר שם שאינו מצוה כלל אדם רק למי שבווער בקרבו שמחת יו"ט אשר הנחילנו עכ"ל, ר"ל **דלא מצות שמחת יו"ט בווער בקרבו** אלא שמחת יו"ט אשר הנחילנו, כלומר, **שמח על אשר הנחילנו ה' יו"ט** וכמו שנקרא שמחת תורה מכיון שבו שמחים ומקלסים להקב"ה שנתן לנו התורה, כך נקרא גם שמחה זו ששמחין ומקלסין להקב"ה שהנחילנו מועדים לשמחה - בשם שמחת יו"ט... והנלע"ד דחילוק זה נמצא במדרש שה"ש "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" אין אנו יודעין במה לשמוח אם ביום אם בהקב"ה בא שלמה ופירש "נגילה ונשמחה בו" בהקב"ה, כלומר, לא בהיום שעשה הקב"ה נסים נגילה ונשמחה בשביל הניסים כדרך שאמרה תורה "ושמחת בחגך", **אלא בהקב"ה נגילה ונשמחה**, כלומר, מכיון שעשה ה' יום זה וגילה אהבתו אלינו, אף אנו נגילה ונשמחה בהקב"ה מתוך אהבתנו אליו. וזה הוא ענין שמחת החסידים ובשמחה זו אין חילוק בין יו"ט לשבת ושמחה זו יכולה להיות אפילו בימות החול עבודה גדולה אם היא נובעת מחמת שמחה בעשיית מצוה ובאהבת ה' שצוה בהן... ולפיכך שפיר קאמר המנח"א דכשם שהתירו הגאונים לרקוד בשמחת תורה לכבוד התורה אע"פ שכל דהוא משום שבות אפילו במקום מצוה אסור, וע"כ דשמחת תורה עדיף משאר שמחה של מצוה לפי שהשמחה היא בהקב"ה שנתן לנו התורה ויוצא השמחה מתוך אהבת השם. ה"נ בשמח בשבת